

PROGRAM YETERLİKLERİNİN BELİRLENMESİ

Dr. Serkan ASLAN
Süleyman Demirel Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Bölümü

Sunum İeriğim

- Temel kavramlar,
- Program yeterlikleri,
- Program yeterliklerinin hazırlanması,
- Program yeterliklerine yönelik rnekler,
- Program yeterlikleri ve hedef ilişkisi,
- Ders kazanımları,
- Ders kazanımları ve program yeterlikleri ilişkisi.

YÖK Program Tanımı

- **Program:** Bağımsız diploma veren eğitim-öğretim birimleri. Diploma fakülte/yüksekokul düzeyinde veriliyorsa fakülte/yüksekokulun eğitim-öğretim programı, bölüm düzeyinde veriliyorsa bölüm öğretim programı kısaca program diye adlandırılmaktadır.

Öğretim Programı

Eğitim programının amaçları doğrultusunda öğrencilere kazandırılmak istenen bilgi – beceri – tutum ve davranışların ders kümeleri olarak planlı bir biçimde düzenlenmesidir (Demirel, 2018).

Programın Amacı

Programın amacı, o programın bireylere kazandırmak istediğı genel özellikler olarak ifade edilebilir. Diğer bir deyişle, bir programın eğitsel misyonunu nasıl sağladığını ve paydaşlarının gereksinimlerini nasıl karşılayacağını bildiren açık ve genel ifadelerdir.

Örnek: Eğitim Programları Yüksek Lisans Programının amacı;

Bilginin doğasının anlamlı bir biçimde yapılandırılmasını sağlayacak eğitim programlarının geliştirilmesi ve değerlendirilmesine rehberlik edecek; etkili öğretme-öğrenme süreçlerini tasarlayabilen, üst düzey düşünme becerilerine sahip; bilimsel araştırma yöntem ve ilkelerini yaşamının her alanında işe koşabilen; eğitim programlarına liderlik yapabilen, aynı zamanda program okuryazarı olan ve yaşam boyu öğrenen bireyler yetiştirmektir.

(Program amacı bir cümle ile yazılmalı.)

Programın Amacı

Programın eğitim amaçları, mezunların bir programı bitirmelerini izleyen birkaç yıl (3-5) içinde gerçekleştirmeleri beklenenleri tanımlayan genel ifadelerdir.

Programın öngörülen eğitim amaçlarını sağlayabilmesi için programdan beklenen “program yeterlikleri”nin tüm paydaşlarla sağlıklı olarak belirlenmesi gerekir.

Hedef ve Kazanım

Hedef, öğrencilere kazandırılacak özellikleri ifade ederken; **kazanım**, öğrenende eğitim sürecinde ve sonucunda oluşan performans göstergeleridir (Yanpar-Yelken, 2016). **Kazanım** ifadesi daha kapsamlı olarak, öğrenenlerde görülmesi beklenen bilgi, beceri, tutum, değer ve yetkinlikler olarak ifade edilebilir.

Örnek: «Bilimsel araştırma yapabilme» Hedef ifadesidir.

«Bilimsel araştırma tasarlar ve uygular» Kazanım ifadesidir.

Programın Hedefi

Programın hedefleri, programın amacına dayalı olarak belirlenmelidir.

Örnek: *Program geliştirme ile ilgili temel kavramları açıklayabilme,*

Program geliştirmenin temel ilkelerini saptayabilme

Form IV: PROGRAM HEDEFLERİ – SIRALI

PH	PROGRAM HEDEFLERİ
1	
2	
3	
4	
5	

Program hedefleri en 5 en fazla 8 olacak şekilde düzenlenmelidir.

Yeterlik

- Bir mesleğin başarılı bir şekilde yerine getirilebilmesi için sahip olunması gereken özelliklere yeterlik adı verilir. Yeterlik, bir işi yapmak ve devam ettirmek için özel bilgi, beceri ve yetkinliklerle donanmaktır (Şahin, 2004).

Yetkinlik

- Bireyin, belli bir davranış göstermek için gerekli etkinlikleri düzenleme ve başarılı bir şekilde yapma kapasitesine ilişkin kendi yargılarıdır (Bandura, 1997).

Program Yeterliđi

Program yeterliđi, o programdan mezun olan bireylerde gör÷lmesi beklenen bilgi, beceri, tutum, mesleki etik ilkeler ve yetkinlikler olarak ifade edilebilir.

Program Yeterliđi

Program yeterliği, program çıktısı olarak daha önce ifade edilmekteydi. Ancak davranışçı yaklaşıma dayalı olarak kullanılan bu ifade yerine, yeterlik kavramının kullanılması daha uygun olacağı düşünülmüştür. Zira eğitim alanında son yıllarda yaşanan biliş temelli gelişmeler yeterlik kavramını ön plana çıkarmıştır (Bandura, 2004).

Program Yeterliđi

Bologna süreci kapsamında her program, 10-15 arasında program yeterliğini belirlemelidir. Program yeterlikleri belirlenirken; her bölümün / anabilim dalının kendi eğitim-öğretim programını TYYÇ'deki temel alan yeterlilikleri kapsamında değerlendirmesi ve bunlara uygun program yeterlikleri geliştirmesi gerekmektedir.

Program Yeterliđi

Ayrıca programınızın yeterliklerini belirlemek amacıyla biriminizde oluşturulan ekip ile «Programınızdan mezun olan bireyler hangi özelliklere sahip olmalı? Hangi bilgi, beceri ve yetkinliklerle donanmış bireyler yetiştireceğiz?» sorularına yanıt bulabilmek amacıyla "ihtiyaç analizi" yapılmalıdır.

Program Yeterliđi

İhtiyaç analizi yapabilmesi için ekibiniz ile birlikte, daha önce programla etkileşime girmiş ve halen etkileşim halinde olan paydaşlarla (öğrenci, öğretim elemanları, bölüm personeli, mezun, işveren, sivil toplum örgütleri vb.) iletişime geçilip onların görüşlerinin alınması faydalı olacaktır.

Program Yeterliğinin Hazırlanması

Temel alan yeterlilikleriyle uyumlu olarak 15 taneden fazla olmamak kaydıyla (ideali 10-15 arasında) program yeterlikleri belirlenmeli. Program yeterlikleri bilgi, beceri, yetkinlikler başlıkları altında düzenlenmelidir. Bunun için başvuracağınız kaynakların linkleri şunlardır.

- a. TYYÇ, kısa düzey-ön lisans için: <http://www.tyyc.yok.gov.tr/>
- b. TYYÇ, 1. düzey-lisans için: <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=33>
- c. TYYÇ, 2. düzey-yüksek lisans için: <http://www.tyyc.yok.gov.tr/?pid=34>
- d. TYYÇ, 3. düzey-doktora için: <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=35>
- e. Temel Alan yeterlilikleri: <http://www.tyyc.yok.gov.tr/?pid=48>

Program Yeterliđi

Program yeterlikleri hazırlanırken mümkün olduğunca gerçekçi, ulaşılabılır ve ölçülebilir nitelikte olmasına dikkat edilmelidir.

Amaç

- Programın önce amacı belirlenmeli.

Hedef

- Programın amacına dayalı olarak hedefler belirlenmeli.

Program
yeterlikleri

- Sonra programın hedefleri ve amacı çerçevesinde yeterlikler belirlenmeli.

Ders
Kazanımı

- En sonunda da programın yeterliklerine uygun kazanımlar belirlenmelidir.

ÖRNEKLER

İşletme Lisans Programı

Düzeyi ve TYYÇ Temel Alanı

İŞLETME lisans programı 240 AKTS'den oluşan 4 yıllık bir programdır. Program, Bologna Süreci'nin “Yükseköğretimde Avrupa Yeterlilikler Üst Çerçevesi (QF-EHEA)”nde tanımlanan “Birinci Düzey (First Cycle)” ile “Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ)”nde tanımlanan "6. Düzey" yeterlilikleri için belirlenmiş olan AKTS koşullarını ve düzey yeterliliklerini aynı zamanda “Avrupa Yaşam Boyu Öğrenme Yeterlilikler Çerçevesi (EQF-LLL)” nde tanımlanan "6. Düzey" yeterliliklerini sağlamaktadır.

Programı başarı ile tamamlayan öğrencilere İŞLETME Lisans Derecesi (Diploması) verilmektedir.

ÖRNEKLER

İşletme Lisans Programı

Programın Amacı: Bu programın amacı, iş dünyasının ve ekonomik hayatın güncel sorunlarını ve yapısal özelliklerini irdeleyen, fark yaratıcı çözümler üreten işletmeciler yetiştirmek ve bu kapsamda öğrencilerimizin; analitik yaklaşımı benimsemiş, bilimsel bilgi ve bilişim teknolojileri donanımına sahip, tüm sektörler için anahtar işletmecilik faaliyetlerini başarı ile sürdürecektik yetkinliğe ulaşmış bireyler olmalarını, eğitimleri boyunca aldıkları donanımlar sayesinde uluslararası alanda çalışan firmalarda istihdam edilmelerini sağlamaktır.

(Amaç genel olmalı ve bir cümle ile ifade edilmelidir.)

ÖRNEKLER

İşletme Lisans Programı

Programın Hedefleri: Ekonomik hayatın güncel sorunlarını irdeleyebilme,

İş ve ekonomik hayatın güncel sorunlarına yaratıcı öneriler geliştirme

(Programa ait 5 ve 8 arasında hedef yazılmalı.)

ÖRNEKLER

İşletme Lisans Programı

Programın Yeterlikleri:

1. **Bilgi:** İşletmecilik biliminin temel kavramlarını **açıklamak/açıklar.**
2. **Beceri:** İş ortamında işletmeciliğin çağdaş yöntem ve teknolojilerini kullanır. İşletmecilikte karşılaşılan problemlere yaratıcı çözümler üretir.
3. **Yetkinlik:** İşletmecilikle ilgili mesleki etik ilkeleri benimser. İşletmecilik mesleğinde diğer paydaşlarla etkili iletişim kurar.

ÖRNEKLER

Matematik-Bilgisayar Lisans Programı

Düzeyi ve TYYÇ Temel Alanı

MATEMATİK-BİLGİSAYAR lisans programı 240 AKTS'den oluşan 4 yıllık bir programdır. Program, Bologna Süreci'nin “Yükseköğretimde Avrupa Yeterlilikler Üst Çerçevesi (QF-EHEA)”nde tanımlanan “Birinci Düzey (First Cycle)” ile “Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ)”nde tanımlanan "6. Düzey" yeterlilikleri için belirlenmiş olan AKTS koşullarını ve düzey yeterliliklerini aynı zamanda “Avrupa Yaşam Boyu Öğrenme Yeterlilikler Çerçevesi (EQF-LLL)”nde tanımlanan "6. Düzey" yeterliliklerini sağlamaktadır.

Programı başarı ile tamamlayan öğrencilere MATEMATİK-BİLGİSAYAR Lisans Derecesi (Diploması) verilmektedir.

ÖRNEKLER

Matematik-Bilgisayar Lisans Programı

Programın Amacı: Bu programın amacı, temel bilimsel anlayışa sahip, Matematik ve Bilgisayar bilimleri alanında çok kapsamlı ileri düzeyde teorik ve pratik bilgileri, güncel programlama dillerini öğrenmiş, Matematik ve Bilgisayar bilimlerinin alt alanları hakkında bilgi sahibi, bilgisayarın matematiksel altyapısını bilen, temel kuramsal yaklaşımları tanıyan, gerçek yaşamda karşılaştığı disiplinler arası problemlerin çözümünde matematiği ve bilgisayarı kullanabilen, araştırmaya ve geliştirmeye önem veren, hayat boyu öğrenmenin gerekliliğini benimsemiş, etik değerleri özümsemiş, sürekli değişen insan ve toplum ihtiyaçlarını karşılayabilecek, yurt içi ve yurt dışı paydaşları ile kolayca ilişki kurabilecek nitelikte uzman matematikçiler ve yazılımcılar yetiştirmektir.

(Amaç genel olmalı ve bir cümle ile ifade edilmelidir.)

ÖRNEKLER

Matematik-Bilgisayar Lisans Programı

Programın Hedefleri: Matematik-bilgisayar ile ilgili güncel yaklaşımları kullanabilme,

Matematik-bilgisayar alanındaki gelişmeleri takip edip bu gelişmeleri mesleki hayatına yansıtabilme.

(Programın 5 ve 8 arası hedefi yazılmalı.)

ÖRNEKLER

Matematik-Bilgisayar Lisans Programı

Programın Yeterlikleri:

1. **Bilgi:** Matematik-Bilgisayar alanı ile ilgili kuramları karşılaştırır.
2. **Beceri:** Matematik alanında ispatlara dayalı çözüm önerileri geliştirir.
3. **Yetkinlik:** Matematik alanı ile ilgili karşılaştığı bir problemi çözmek için çaba sarf eder. Yeni bir yazılım geliştirmeye çabalar ve bunun için işbirliği içinde çalışır.

Form II: PROGRAM YETERLİKLERİ – SIRALI

PY	PROGRAM YETERLİKLERİ
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	

**** Bologna süreci kapsamında program yeterlikleri en az 10, en fazla 15 madde olacak şekilde düzenlenmelidir.**

Form I: PROGRAM YETERLİKLERİ – SINIFLANDIRILMIŞ

PROGRAM YETERLİKLERİ		ÖĞRENME ÖĞRETME YÖNTEMİ	ÖLÇME-DEĞERLENDİRME YÖNTEMİ
BİLGİ			
Kuramsal ve/veya olgusal bilgi sınıflandırmasına göre düzenlenmiştir.			
PY1			
PY2			
PY3			
PY4			
PY5			
BECERİLER			
Bilişsel ve/veya uygulamalı beceri sınıflandırmasına göre düzenlenmiştir.			
PY6			
PY7			
PY8			
PY9			
PY10			
PY11			
PY12			
KİŞİSEL VE MESLEKİ YETKİNLİKLER			
Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği			
PY2			
Öğrenme Yetkinliği			
PY4			
PY8			
İletişim ve Sosyal Yetkinlik			
PY6			
PY7			
PY9			
PY12			
Alana Özgü Yetkinlik			
PY3			
PY4			
PY5			

Program Yeterliđi-Hedef İlişkisi

Hazırlanan program yeterlikleri ile programın hedefleri matris üzerinden ilişkilendirilmelidir.

Form V: PROGRAM YETERLİKLERİ – PROGRAM HEDEFİ İLİŞKİSİ: SAYISAL İLİŞKİ DÜZEYİ

PROGRAM YETERLİKLERİ								
BİLGİ		PROGRAM HEDEFLERİ						
Kuramsal ve/veya olgusal bilgi sınıflandırmasına göre düzenlenmiştir.		PH1	PH2	PH3	PH4	PH5	TOPLAM PUAN	%
PY1								
PY2								
PY3								
PY4								
PY5								
TOPLAM								
%								
BECERİLER		PROGRAM HEDEFLERİ						
Bilişsel ve/veya uygulamalı beceri sınıflandırmasına göre düzenlenmiştir.		PH1	PH2	PH3	PH4	PH5	TOPLAM PUAN	%
PY6								
PY7								
PY8								
PY9								
PY10								
PY11								
PY12								
TOPLAM								
%								

KİŞİSEL VE MESLEKİ YETKİNLİKLER		PROGRAM HEDEFLERİ						
Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği		PH1	PH2	PH3	PH1	PH5	TOPLAM PUAN	%
PY2								
TOPLAM								
%								
Öğrenme Yetkinliği		PH1	PH2	PH3	PH1	PH5	TOPLAM PUAN	%
PY4								
PY8								
TOPLAM								
%								
İletişim ve Sosyal Yetkinlik		PH1	PH2	PH3	PH1	PH5	TOPLAM PUAN	%
PY6								
PY7								
PY9								
PY12								
TOPLAM								
%								
Alana Özgü Yetkinlik		PH1	PH2	PH3	PH1	PH5	TOPLAM PUAN	%
PY3								
PY4								
PY5								
TOPLAM								
%								
*Katkı Düzeyi (0-5): 0-Yok, 1- Çok Az, 2- Az, 3- Orta, 4- Yüksek, 5- Çok Yüksek								

Ders Kazanımı

Dersin kazanımları:

- Ulaşılabilir olmalıdır.
- Genel olmalıdır (Spesifik olursa kazanımların sayısı artar, gerçekçi olmaz.).
- 3 AKTS kredili bir ders ya da modül için yaklaşık 5-8 arasında kazanım yazılmalıdır.
- Kazanımlar, herkes için anlaşılır olmalıdır.

Ders Kazanımı

- Dersin kazanımlarını yazarken dersin süresine, öğrenci özelliklerine, dersin hangi kademedede yer aldığına (ön lisans, lisans, yüksek lisans ya da doktora) dikkat edilmelidir.
- Gözlenebilir ve ölçülebilir olmalıdır.
- Uygulanabilir olmalıdır.
- Öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap vermelidir.
- Güncel ve bilimsel olmalıdır.

ÖRNEK

Eleştirel Düşünme Dersi Kazanımları

1. Düşünme, eleştirel ve analitik düşünme kavramlarını açıklar.
2. Düşünme dostu sınıfların öğrencilerin eleştirel düşünmelerine etkisini analiz eder.
3. Eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler tasarlar.

Ders Kazanımı-Program Yeterliđi İlişkisi

- Dersin kazanımları, dersin program yeterlikleri ve hedefleri temel alınarak yazılmalıdır.

DERSİN KAZANIMLARI - PROGRAM YETERLİKLERİ İLİŞKİSİ: SAYISAL İLİŞKİ DÜZEYİ

DERSİN KAZANIMLARI**		PROGRAM YETERLİKLERİ													
		PY1	PY2	PY3	PY4	PY5	PY6	PY7	PY8	PY9	PY10	PY11	PY12	T	%
DK1															
DK2															
DK3															
DK4															
DK5															
Ortalama															
Toplam															
*Katlı Düzeyi (0-5): 0-Yok, 1- Çok Az, 2- Az, 3- Orta, 4- Yüksek, 5- Çok Yüksek															

**** Bologna süreci kapsamında dersin kazanımları en az 5, en fazla 8 madde olacak şekilde hazırlanmalıdır.**

**DİNLEDİĞİNİZ İÇİN
TEŞEKKÜR EDERİM**